

נר לדוד - גליון 79
ראש חודש סיון תשפ"ג

בכל יום

שיחה לחג השבועות

— אנו מקבלים את התורה יום יום.

לא רק עתה כאשר שערותינו מלבינות, ראשנו מתקרח, ועינינו הולכות וכבדות, אלא מאז היותנו ילדים קטנים. מאז שאבינו נטל אותנו על הזרוע, ואמא צעדה אחריו בצעדי גיל, נשאה עמה "פאטשיילה" של מיני מתיקה. אל בית המדרש צעדנו, שם קבלנו את התורה.

במטר של סוכריות קבלנו אותה, בנשיקות מפי אבא ואמא.

לראשונה נתגלו לעינינו אותיות הא' ב' הקדושות, בהן נכתבה התורה ומהן נברא העולם. או אז ראינו לפנינו את האותיות הקדושות של הלשון הקדושה, ובתוכם הרגשנו את נשמותיהם הטהורות של כל הילדים היהודים, הרגשנו כי הסנה הזה אשר בוער באש, אינו מפסיק לבעור מאז ועד היום, וכל אחד מאתנו, הפעוטות, הרואים לראשונה את האות, איננו רואים אות זעירה, כפי שרואה ילד אחר בעולם, אלא לפיד אש, סנה קטן שצורתו "אלף" או "למד" או "תיו", והסנה הזה, בצורת אלף, יוקד מאז ועד עתה, והנה אני דוד'ל הפעוט, נוטל את הלפיד הזה, את האות הקדושה, ומתחיל כעת לצעוד עמו על פני העולם, צעד אחרי צעד.

זוהי קבלת התורה הראשונה של כל ילד יהודי.

וכמו אבות אבותינו תחת הר סיני, הוא יקבל אותה ב"נעשה" לפני שהוא שומע. הוא מקבל את התורה, המתחילה בב' והוא יקבל אותה כאשר תתחיל בכל אות אחר; הוא יקבל אותה כאשר יתחיל ללמוד סידור או חומש, משנה או גמרא; כאשר יפלפל בעצמו וכאשר ילמד תורה עם כל ישראל; הוא יקבל יום יום את התורה שלו, של עצמיותו, של ה"חפצא" שלו; הוא יקבל אותה ללא אומר ודברים, תמיד יעשה לפני שישמע.

כשם שקיבל אותה ב"נעשה" בהיותו ילד קטן, כך הוא יקבל אותה בהיותו רבן של כל בני הגולה.

בס"ד

חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הוא היום בו שמענו את קול ה' בכח מכריז "אנכי ה'", יום בו הפכנו לעם סגולה, בו זכינו להתעטר בשני כתרים ולהפוך לעבדיו של מקום.

אולם אין זה רק מאורע היסטורי שהיה בעבר הרחוק, אלא התורה נמסרת לנו ומתקבלת על ידינו בכל יום מחדש.

את הנקודה המיוחדת הזאת בחר הסופר ר' דוד זריצקי ז"ל להדגיש ולרומם במאמרו ערב חג השבועות.

מאמר-שיחה זה פותח את גליוננו.

באותו ענין, אנו מביאים לפני הקוראים סיפור מסדרת הסיפורים הקצרים באידיש שהתפרסמו בירחון "דאס אידישע היים" בארה"ב. סיפור זה, שתורגם על ידי המערכת, מבטא רגש עמוק של אהבת תורה של אדם שזכה לקבל את התורה מחדש לאחר כמה שנות ניתוק אכזריות מאימת המלחמה.

ויהי רצון שנזכה גם השתא ובכל יום לקבל את התורה מאהבה.

ברכת חג כשר ושמח
מערכת "נר לדוד"

וכך מקבלים ילדינו את התורה יום יום. הפעוטות, שטרם ראו את עצמם כראוי, שטרם יודעים פירוש המלה "תורה", כבר מרגישים בישותה הפנימית, הם כבר שכובים על המזבח ופושטים צוארם לשחיטה. בדורנו ראינו כיצד פשטו מאות אלפי ילדים את צוארם לשחיטה, משום שקבלו את התורה.

כאותה אם, שעמדה לפני צלף נאצי שעמד לירות בה ובילדה שהחזיקה בזרועותיה, והרוצח הזה שמע כיצד הילד שואל את אמו:

לאן אנו הולכים?

והיא ענתה לו בשלוה: לשם! והרימה את אצבעה לשמים.

באותם רגעים נצחיים, קבלה האם וקבל ילדה את התורה, נטלו אותה בזרועותיהם המתות והעלו אותה לשמים.

"כי גדול מעל שמים חסדך".

סנה קטנטן, שזה עתה צמח מן האדמה וסנה גדול, שכבר בער שנים רבות.

ושניהם יוקדים אש ושניהם אינם כלים.

* * *

כיון דלית אתר פנוי מיניה, הרי לית אתר דפנוי מן התורה ומישראל, שהרי חד הם. ואי אפשר לעולם בלי תורה ובלי ישראל, ואי אפשר לישראל בלי תורה, וכיון שהעולם מתקיים, מן ההכרח לומר שאנו מקבלים את התורה תדיר, כי קיומה הוא קבלתה. אי אפשר לקיים את הדבר מבלי לקבל אותו על עצמו, והקיום הוא אינסופי ונצחי, אין הוא נפסק אף להרף עין, נמצאת הקבלה בלתי נפסקת במהותה, אף לכהרף עין, שהרי הא בהא תליא.

קבלת התורה ללא הפסק, היא המייצבת והיא המעצבת את דמותנו, אחרת לא ניתן להסביר, כיצד זה חזותו של היהודי הראשון וחזותו של היהודי משנת תשל"ה – דומים כל כך, ממש כשתי טיפות מים. חזותו של היהודי בכל הזמנים לא נשתנתה. אין כאן סיבות אנתרופולוגיות, כפי שרוצים להסביר באי-כח הריקנות. יהודים שגדלו במשך דורות בסקנדינביה, אמנם בלונדים, אבל הנאצים זיהו אותם היטב, כך גם יהודי גרמניה או פולין או הונגריה, אלה עם השפה המושלמת שלהם, אלה עם החזות האופיינית שלהם. לא עלה בידי שום יהודי בכל הדורות לשנות את מהותו.

שהרי כמה שלא רצה, בכל זאת הוא יקבל משהו, הוא נימול בשעתו, הוא שמע מילה אחת של תורה בשעתו, בהיותו ילד קטן בחיק אמו, ודיה לנקודה אחת, לתג אחד מן התורה כדי להחיות עולם מלא, כל שכן להחיות נשמה אחת של יהודי.

נמצא שהוא קיבל את התורה, קיבל אותה לא רק כמי שנשמתו עמדה תחת הר סיני ושמעה את "אנכי ד' אלקיך", אלא הוא עצמו קיבל את התורה באזניו, אלא שדימה לעצמו שלא היה ולא נברא.

משום כך אין להתפלל, אם אנו מוצאים שלאחר כמה דורות של חילוניות תוקפנית, לאחר שכולם חשבו כי משפחה זו איבדה את שרשיה הפנימיים עם העם היהודי, צץ ומוציא ניצה וגומל שקדים שורש אחד שלא נראה עד כה, הוא פורץ את דרכו ממעבי האדמה.

מי יודע כמה עשרות או כמה מאות שנים.

* * *

חכמי אומות העולם, מעולם לא עמדו על תופעה זו, שעם מקבל את תורתו, שעה שעה, רגע רגע, ללא הפסקה.

כל תלמיד ותיק המחדש משהו, מקבל באותה שעה או באותו רגע את התורה, גרגיר אחד אמנם, אבל כאמור, גרגיר אחד של תורה – תורה שלמה היא, הוא אינו ממציא כלום משלו, אלא מקבל מסיני את תורתו, היא שמורה היתה למענו ובשבילו כשם שהתורה כולה שמורה היתה לישראל תתקע"ד דורות לפני בריאת העולם.

כל הדתות בעולם משתמשים במה שנאמר להם מפי איש או מפי אנשים. הם אינם מקבלים לא היום ולא אשתקד מאומה. ואילו אנו, בני קל חי, מקבלים תמיד ללא הפסק, כשם שהעולם מקבל את חיותו, כשם שהעין, העשב, הימים, ההרים מקבלים את חיותם ללא הפסק, ואינם חיים על האתמול, כך אנו חיים על כל רגע של קבלת התורה.

האם לא זאת אמר רבי עקיבא כאשר המשיך אותנו לדגים?

הדג אינו אוטם נשימתו ואינו מסוגל לחיות רגע אחד ללא מים. אין הוא מסוגל להמצא מחוץ למים ולחיות על המים של שעה לפני כן, כך גם אנו, אין אנו מסוגלים לחיות רגע אחד ממה שלא קבלנו ברגע זה, ברגע זה ממש. אנו זקוקים לחיות התורה כל רגע, אחרת אין לנו אפשרות של קיום, אף לא מבחינה גשמית. ללא קבלת תורה בתמידות וללא הפסק אף לרגע אחד אנו מתנוונים והולכים עד שמפסיקים להיות מקבלי תורה, כלומר: נפטרים מן העולם ר"ל.

אי לאו האי יומא —

לא היינו עוברים את כל מדורי הגיהנום האכזריים שעברנו; לא היינו גולים מגלות לגלות; לא היינו נדחים ונלחצים; לא היינו בוכים בתשעה באב; לא היינו עשרה הרוגי מלכות; לא היתה לשונו של רבי חוצפית המתורגמן מתגלגלת ברחובות; לא היה בשרו של רבי עקיבא נמסר למקולין; לא היה רבי שמשון מאוסטרופולי נדקר במקל בכל גופו; לא היה גר הצדק מוילנא מועלה על מוקד; לא היינו נשרפים בספרד ולא נרצחים בת"ח ות"ט ולא בת"ש-תש"ה.

אי לאו האי יומא — — —

היינו בעצמנו היטלר או סטאלין או חמלניצקי או טורקומדו, היינו שורפים ורוצחים, תולים ומענים, היינו רוטשים ומציתים מדינות, היינו רוחצים בדם תינוקות ובונים כבשנים לששה מיליונים של אנשים חפים מפשע.

אבל האי יומא, אותו יום של קבלת התורה עשה אותנו מה שאנו.

יהי שם ד' מבורך מעתה ועד עולם.

המודיע. ה' סיון תשל"ה

אלף

~ סיפור ~

מהי אלף?

כוונתי לאות, האות העברית הפשוטה, זו המופיעה ראשונה בסדר האותיות, האות הראשונה בה פוגש העולל בבואו ללמוד את התורה הקדושה.

לעיתים היא מופיעה נמוכת קומה וצנומת גו, נבלעת בים האותיות שסביבה על גבי דף הגמרא בש"ס וילנא הענק, ולעיתים היא עבה וכרסתנית, כמו על דף השער הגדול, אבל תמיד בולטת בה הצניעות והענוה. בצניעות יהודית מכופפת היא את ראשה, מקפלת את רגליה, ובהתמעטות עצמית היא נדחקת ומצטנעת בין שאר האותיות למרות שהיתה יכולה לתבוע את הבכורה.

היודעים אתם ערכה של אות יהודית? כזו שהתורה בכבודה ובעצמה הציבה אותה במקומה ומשתמשת בה ללמד אותנו דבר ה'. מי יודע, יתכן והאוקיינוס הגדול נברא על ידי הבורא יתברך על ידי הא' הזו והב' שאחריה, הרי יודעים אנו דברי חז"ל שהקב"ה הסתכל בתורתו וברא עולמו, ומהי התורה אם לא צבר אותיות. כל מילה מורכבת מאות ועוד אות, בצניעות מרבית שכמעט ולא מבחינים בכל אחת ואחת מהם. חלקן נושאות כתר על ראשן, וחלקן אפילו לא תג זעיר, אבל כולן קדושות כאחת בלי הבדלי מעמדות.

האם אחזתם מימיכם בכזו מין אות, נניח אל"ף, בידיכם הרועדות, ונשקתם לה בערגה, כמו היה זה ילדכם אותו לא ראיתם עשרות שנים?

האם התגעגעתם ונכספתם פעם לאלף זעירה שכזו, אחזתם בה בידיכם וליטפתם אותה בחיבה ולחשתם לה: אני כה אוהב אותך, א' שלי, שבלעדייך אין לי חיים...

האם פעם שוחחתם עם האלף, האות הראשונה של אותיות התורה, מין שיחה אישית כזו, כמו שאב משוחח עם בנו, האח עם אחיו או אחותו, שיחה אמיתית כזו, שיחה של הבנה הדדית עד הסוף, כזו, שכאשר האלף יפגוש אתכם שוב הוא מיד יכיר אתכם, ולהיפך. האם א' כזו תצא פעם מליבכם?

אני חותי את כל זה — — —

ב

זהו סיפור קצר.

סיפור על היחסים בין האלף וביני. אני, שנותרתי בחיים אחרי המחנות. באומרי "נותרתי בחיים", באתי למעט, כי רק זה בלבד נותר – חיים, אבל גופי היה צחיח לחלוטין, פצוע עד כלות, הגופניות שבו כבר פגה ואיננה. אכן, גופי הכחוש שעטה עור כמעט שקוף, אחז בקושי בידים ורגלים שדופות וגרומות, אבל הנשמה נותרה חיה, הנשמה היהודית, זו ששורפים אותה אבל היא אינה נשרפת, זו שעושים בה ארבע מיתות בית דין והיא נותרת בחיים, כמו לא ארע בה דבר.

הביאו אותי לבית החולים הזמני, והאחיות הרוסיות והאמריקאיות טיפלו בי ובמה שנותר מגופי החולני. ואני הייתי בודד.

ביני ובין השמים לא הפריד שום דבר, לא אשה ולא ילדים, לא אחים ולא אחיות, לא קרוב, לא ידיד ולא רע. גם ביני ובין האדמה לא הפריד שום דבר, הייתי כה קרוב אליה עד שנדמינו כחטיבה אחת - - -

- כאותה שעה לפני שאדם הראשון נוצר ממנה, עפר מן האדמה...

אבל לא בכל זה עוסק סיפורנו.

ג

הסיפור שלי עוסק בכך שהייתי לבד. בודד. גלמוד. הכאב הגדול ששכן בחדרי ליבי לא היה רק על היותי בודד ללא אח ורע, אלא בעיקר על היותי מנותק מהכל, לא רק שלא היה לי עם מי לשוחח אפילו מלה אחת, אלא לא היה לי טלית, תפילין, סידור, מאו--מה!

הייתי מושלך סתם כך. כמו שולחן שבור בעל שלש רגלים, התגלגלתי בבית החולים, ואף אחד לא חפץ בי.

ואני חשתי כמיהה, ולא ידעתי אל מה. לא היתה זו הכמיהה הטבעית של אדם לאשה וילדים שכן זו כבר לא קיננה בי, היא היתה מקולקלת וחבולה כמו הגוף שלי. שכבתי במיטתי וליבי הומה ונכסף, אל משהו נעלם, בלתי ידוע.

אמרתי אל האחות, אולי את יודעת היכן אפשר למצוא כאן יהודי?

טוב – אמרה – אני אחפש עבורך.

כמה ימים אחר כך, שבה האחות וסיפרה לי כי במחנה סמוך, רחוק מאתנו כעשרים קילומטר, נמצאים כמה יהודים ניצולים.

שאלתי, שמא תוכלי להעביר אליהם כמה מילים?

הסכימה. כתבתי בידי הגרומה אל יהודי המחנה, כי אני יהודי הנני, ואני מבקש שישלחו לי טלית, תפילין וסידור ואולי יש עמהם גם גמרא לשלוח לי.

יומיים אחר כך זה הגיע — — —

ד

אתם קולטים? לא, אינכם קולטים. אין דבר, גם אני ברגעים הראשונים לא קלטתי.

אחזתי בין שתי ידי - - - גמרא! גמרא קטנה, מדפוס וורשא או פיעטרקוב, משומשת קלות, עם שוליים מוצהבים, ואני מביט במילה המודפסת - - -

ג-מ-ר-א!

אתם לא מסוגלים להבין את זה, אלא אם גם אתם ניצולי המחנות; אלא אם גם אתם לא ראיתם אות יהודית במשך ארבע שנים; אלא אם גם אתם נשרפתם ורק נשמתכם נותרה מתגלגלת בעולם הזה; אלא אם גם אתם הייתם רעבים כמוני.

אבל אתם הרי לא הייתם, נכון?

אחזתי את הגמרא בידי וראיתי מולי אלף, אלף יהודית אמיתית, בהידור מושלם, הראשים מורכנים בצניעות זה לתוך זה, והרגלים כורעות למישהו - בוודאי לבורא העולם שברא את האותיות הקדושות - וכל האות כולה היתה מעט רכונה וכפופה, נכנעת, כפי שראוי לאות יהודיה.

ואני אחזתי בגמרא לפני עיני וחזרתי, מאות ואלפי פעמים:

- אבי הקדוש שבשמים, אלף! אבי שבשמים, אלף - אלף, אלף, אלף!!!

עד שחרטתי בנפשי את האלף, וידעתי באמת, וביחד איתה ידעתי את מעמקי נפשי, את הכיסופין הטמונים בה, את דמעתי הצחיחה, ואת תהומות הכאב.

חשתי אז שהאלף מתחילה לחייך אלי. ואני, אוי ווי, אבי הרחום, אני מחייך אליו.

האחיות הסתכלו בי במבט מבוהל, המת מחייך...

זה היה סימן החיים הראשון שלי. חיוכי היה חלוש, בקושי ניכר עלי, אבל האלף לא חדלה לחייך, עד שנרדמתי. שנתי היתה כה ערבה כמו שמעולם לא היתה.

האחיות הוסיפו להסתכל בי במבטן המבוהל, וראו כיצד ידי הגרומות מלטפות את הדפים הצהבהבים, ועיני אינן יכולות להינתק מהאותיות הקדושות, ולא הבינו איזה מכתב-אהבה קבלתי. הבטתי באותיות, הן הבינו אותי ואני הבנתי אותן. הן התיישבו סביב מיטתי וליטפו את פצעי, ריפאו את גוי הצחיחה, ונתנו מזור לבני מעי המצומקים.

הרופאים גם הם לא הבינו מה יש בו, בספר העתיק הזה, שאיני מניחו מידי אף לא לרגע קט, ביום ובלילה. אחד שאל אותי.

מה היה בידי לענות לו? אמרתי לו: אדוני הדוקטור, זוהי המזכרת הנעלה ביותר שיש לי מאבות אבות אבות.

הדוקטור חייך חיוך של אי הבנה, אבל האלף הבין אותי היטב.

והוא מבין אותי עד היום הזה.

די אידישע היים. טבת תש"ל